

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 30:—
za pol leta 15:—
za četrt leta 7:50
za 1 mesec 2:50

Posamezna številka 1 K.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 45

Ptuj, 7. novembra 1920

II. letnik

TOMBOLA

 v prid C. in M. družbi 

se vrši dne 7. novembra 1920 ob 14. uri
(2. uri popoldne)

ob lepem vremenu na Florjanskem trgu, ob slabem vremenu v Društvenem domu.

29. oktober.

V petek, 29. oktobra smo vdrugič proslavili oni znameniti dan, ko se je razsula prejšnja Avstrija ter so na njenih tleh vzrastle nove države. Slovesno so proslavili dan osloboditve Čehi doma v svoji samostojni državi, pa tudi drugod, koder prebivajo zavedni Čehi in zastopniki njihove države. Tudi po Sloveniji smo se spominjali tega dne. Sole, državni uradi in vojaštvo, pa tudi cerkev z ljudstvom se je morala spomniti tega zgodovinskega dne.

Sila navdušenja je privrela pred dvema letoma iz prsi narodnega prebivalstva. Začutili smo nekako nezavestno, da je nastopila za nas nova doba. Po težkih dneh, ki smo jih preživljali od začetka vojske dalje, smo se takrat prvič krepko oddahnili. Prevzelo nas je pričakovanje, da prihajajo boljši časi, da se bliža boljša bodočnost.

Naglo so minevali časi prvega navdušenja. Treba je bilo začeti delati. Z resnim delom je bilo treba preskrbeti, da postavimo našo državo na trdna tla. V notranjosti jo je bilo treba urediti, proti zunanjim sovražnikom jo je bilo treba zavarovati. Letili so se naši delavci dela, a čim dalje so delali, tem bolj so spoznavali težave, ktere je bilo treba premagati, da se ustvari močna država. Čim bolj se je delalo, tem bolj so se kopičile težave.

Te težave niti do danes po dveh letih niso premagane. Narobe, kdor bi sodil po običnem ljudskem mnenju, bi moral celo trditi, da so naše razmere danes mnogo na slabšem, nego so bile pred dvema letoma.

Pred dvema letoma smo bili polni navdušenja, polni pričakovanja. Sedaj pa so ljudje že izgubili svoje navdušenje, njihova pričakovanja so se izpremenila več ali manj v strah, da pride kaj hudega. Umljiv in na-

raven je ta preobrat v mišljenju brzosodnega ljudstva. Zakaj vsi tisti veliki upi, ki so nas navdajali prve hipe, se niso uresničili, ker se niso mogli uresničiti tako naglo. Svetovna vojska je rodila po vsej Evropi razmere, ki se ne dajo hitro uravnati. Le počasi se morejo zaceliti rane, ki nam jih je vsekala svetovna vojska. A rane, če so tudi hude, niso nezaceljive. Treba je le pri tem potrpežljivosti, vztrajnosti in zaupanja do onih, ki nam rane lečijo. Kdor pa hoče na svojo pest kar čez noč, ne brigajoč se za zdravnika, ozdraviti rane, bo kmalu uvidel, da je njegovo zdravljenje napačno, rane mesto da bi se boljšale bodo le še hujše in hujše.

To razdrapanost, samovoljno zdravljenje, brezsmotno poskušanje vidimo dobro pri naših razmerah. Vse se giblje in vre, vsak gleda le za se, za druge se veliko ne briga, nektre politične stranke hočejo javne razmere urediti le po svojih strankarskih koristih, ki pa so večkrat take, da očito škodijo veliki večini prebivalstva.

Kaj naj torej storimo v sedanjih zmedenih razmerah? Resnici pogledimo v oči! Ne dajmo se varati praznemu pričakovanju, ne udajajmo se lepim sanjam, a istotako ne izgublajmo poguma, ne obupavajmo nad bodočnostjo, ne udajajmo se lahkomišljenemu malodušju! Storimo vsak svojo dolžnost v ožjem krogu, delajmo za se, a delajmo tako, da s tem ne škodimo drugim! Pred očmi nam bodi naša nova kraljevina, njene koristi!

Če bomo tako ravnali, bo vsak 29. oktober vedno veselejši praznik, dokler ne postane le veselo spominjanje na dan, ko se nam je začelo novo življenje.

Zbor zaupnikov JDS štajerskega okrožja.

Dne 28. oktobra so se zbrali v Celju v

Narodnem domu zaupniki JDS za štajersko-prekmursko volilno okrožje. Dospeli so zaupniki vseh krajevnih in okrožnih organizacij in zastopniki iz vsega okrožja, da določijo svoj program in kandidate za ustavotvorno skupščino. Obširno je govoril o političnih razmerah minister Kukovec. Rekel je med drugim:

Kot trezna stranka se ne smemo umakniti demagogiji. Razvila se je velika agitacija proti narodni skupnosti, da celo za plebiscit na našem ozemlju, ne da bi se pomislilo, da je naš zunanji položaj takšen, da se nam lahko v hipu poruši vse. Slovenski del demokratske stranke je tekom zadnjih dveh let opravil ogromno delo za konsolidiranje naše države. Pripravlja uredbo, s katero se ukine Surni delavnik za malega obrtnika. Meseca novembra dobe invalidi izplačane penzije za 9 mesecev nazaj, ki jim gredo po naredbi ki jo je meseca februarja sklenila demokratska vlada, pa jo je finančni minister Protič-Korošček vladne ustavil. Dr. Kukovec se je posrečilo sedaj dobiti za izplačilo penzij invalidom 30 milijonov dinarjev. Brez dvoma je velike važnosti, da je naša država ostala ohranjena pred velikimi prekucijami in stankami v tisti dobi, ko so takšni dogodki pretresali in še potresajo sosedne države. To je pripisovati dejstvu, da je bilo ministrstvo za socialno politiko v rokah onih, katerim je delavstvo zaupalo kljub poskusom hujskanja. Ali se smemo z ozirom na vse to slovenski demokrati umakniti? Govornik bi za svojo osebo to rad storil, toda dolžnost nas kliče vse.

Prihodnji meseci bodo merodajni

za našo državo in slovenski demokrati moramo biti pri tem udeleženi. Pripravljajo se zakoni in uredbe najbolj dalekosežnega pomena, na katerih je udeležen vsak pozameznik, vsako gospodarstvo in vsako podjetje. Drugim strankam ne zaupamo in ne pripisujemo bodisi dovolj resnosti, bodisi dovolj

sposobnosti in nekaterim tudi ne dovolj dobre volje za to, da bi ta naša najvažnejša vprašanja reševale ali rešile pravilno. Politik ne postaneš čez noč, ampak šele v resnem delu. Ne demagoška gesla, marveč vsebina kandidatur ima pomen. Treba kandidirati idealne može, ki so od nekaj in nesebično stali v sredi političnega dela. Klerikalizem mora v Sloveniji postati manjšina. S tega stališča moramo presojevati naše postopanje napram drugim strankam v volilni borbi. Če ostane naša politika resna, bomo dosegli uspehe za vse stanovce. Naša poštenost in zvestoba do države je najboljša obramba naših mej. Z vso silo se moramo upreti neiskrenemu in demagoškemu klicu po taki deželni avtonomiji, kakršno proglašajo klerikalci. Mi ne potrebujemo slovenske province, ki je nikdar ni bilo, pač pa zahtevamo v duhu našega programa ljudsko samoupravo v lastnih upravnih enotah in zahtevamo, da naj celjsko-mariborsko-prekmursko volilno okrožje tvori takšno lastno upravno enoto. (Burno pritrdjevanje. Izrazi ogorčenja proti ljubljanski vladi.)

Zaupniki so govor sprejeli z velikim navdušenjem na znanje.

Končno je bila sprejeta sledeča resolucija:

Na volilnem shodu zbrani zaupniki JDS. za mariborsko volilno okrožje se izrekajo za pokrajinske samoupravne edinice, ki se bodo ozirale na gospodarske in geografske enote.

Z ozirom nato odklanjamo z vso odločnostjo plemensko avtonomijo Slovenije ter zahtevamo pokrajinsko samoupravo z lastnim središčem za štajersko volilno okrožje. Le tako je mogoče, da se bodo tukajšnji gospodarski, socialni in kulturni interesi, ki so začasno prešli v reševanje na pokrajinsko vlado v Ljubljani, pa so se tamkaj zanemarjali, vpoštevali tako kakor odgovarjajo ljudskim potrebam.

Vzor klerikalnega župana na Kranjskem obsojen.

Kakor je svoj čas v Ljubljani vladal, v prah gazeč vso pravico in vse postave, zloglasni dr. Šušteršič, deželni glavar kranjski in vodja slovenske klerikalne stranke, tako je v Žužemperku na Dolenjskem ga hotel posnemati njegov zvesti pristaš Ivan Vehovec. Tudi ta je hotel v svojem kraju kot župan popolnoma samolastno gospodariti. Gorje onemu, ki bi se upal ustavljati se mu. Porabil je vsa sredstva, da ga uniči. Javno se je pokazalo to pri sodni razpravi, ki se je dokončala te dni pred ljubljanskim sodiščem.

Notar Carli v Žužemperku se namreč ni hotel ukloniti vsem nepostavnostim Vehovečevim. Ker ga Vehovec pred vojsko ni mogel izpodjesti, storil je to ob izbruhu svetovne vojne. Udinjal se je takrat avstrijskemu ovađuštemu sistemu. Notar Carli ni bil vojak in kasneje potrjen v črno vojsko imel pravico, da ga puste doma. Vehovec pa je napel vse moči, da je notarja spravil k vojakom, trdeč celo, da v Žužemperku ni treba notarja. Za svoje sorodnike pa se je seveda pobrigal, da so bili oproščeni vojaške službe. Ovajal je tudi druge svoje nasprotnike in jim tako škodoval. Kričeč je primer občinskega svetovalca Košička. Ta je ležal kot vojak rekonvalescent v neki dunajski bolnišnici, ter prosil, da bi ga poslali domov v nadaljno zdravljenje. A župan Vehovec je to preprečil, češ da mož nima sredstev, čeprav je bil Košiček premožen. Značilno je, kako opisuje prvi sodnik Vehovca: „Videli bomo, da je zasebni obtožitelj (Vehovec) poln zavisti, maščevalnosti, škodoželjnosti, preganjanja, sebičnosti, samopašnosti, ovađustva in še drugih slabih lastnosti, ki jim ne moremo najti označbe. Gorje mu bilo, komur je sreča bila tolikanj nemila, da je padel pri njem v nemilost! Uporabil je najnižkotnejša sredstva, zlorabil je celo svojo poslansko in župansko oblast in dostojanstvo, samo da se je mogel nad svojim osebnim ali

političnim nasprotnikom maščevati in mu škodovati.“

Opravičeno je torej Carli imenoval Vehovca podlega denuncijanta. Vehovec je radi te obdolžitve tožil Carlija. Ta pa je pred sodiščem dokazal opravičenost svoje trditve. Pregreški črne ovađuške duše Vehovečeve in njegove maščevalnosti so bili toliki, da so se poslušalci zgražali in spraševali, je li mogoče, da trpi takega človeka kot svojo oporo stranka, ki se bori za krščansko življenje. Značilno je, da je hotel Vehovec celo pri sodnji prislepariti si za sodnike može, ki bi mu biti naklonjeni. Pa mu je le izpodletelo in nepristranski sodniki so potrdili, da se ni pregrešil notar Carli, ko je denuncijanta Vehovca imenoval denuncijanta.

Gospodarstvo.

Trošarina na vino. Poleg drugih novih davkov je našega kmeta po vinorodnih krajih prav hudo prizadela trošarina na vino, to je dac, ki znaša 32 kron pri hektolitru vina, ki ga kmet pridela, razen onega, ki se mu pusti prosto, to je na oral vinograda kake 3 vedre in na hektar njiv in travnikov po 50 litrov. Pri tem pa se všteje tudi pridelan jabolčnik, tako da mora plačati kmet, če je tudi jabolčnik pridelal, od vsega vina dac ali trošarino. Mi vemo, da potrebuje država denar in da si mora zato poiskati nove davčne vire. Mi tudi vemo, da ni bilo prej socialno pravično, da je moral kmet, delavec ali kak drug revež, ki si je tuptatam privoščil v gostilni četrtinko vina, piti zadacano vino, medtem ko je pil bogataš, ki si je kupil vina cele sode pri vinogradniku ali pri vinskem trgovcu, nezadacano vino. Zato v principu ne moremo biti proti temu, da bi se tudi onemu vino zadacalo, ki ga kupi večjo množino na enkrat. Zato tudi nima noben pošten in pravičen vinogradnik nič proti temu, če vino proda, da pride dacar in predpiše kupcu dac od kupljenega vina. Vsaj je vinogradnik tudi prej moral od vina dac plačevati, če ga je točil pod vejo. Na vsak način pa smo proti temu, da se vinogradnika sili, da bi moral od vina, ki ga sam pridela in sam doma porabi za svojo družino, posle, delavce i. dr. dac plačevati. Kdor danes pozna razmere na deželi v vinorodnih krajih, ta gotovo prizna, da prosto puščena množina vina vinogradniku nikakor ne zadostuje. Zato tudi odločno protestiramo proti temu, da so oblastva samovoljno določila to količino, ne da bi zaslišala izvedence v tej stvari. Mi odločno protestiramo proti tej krivični odredbi in izjavljamo, da bomo po svojih zastopnikih v novoizvoljenem državnem zboru odločno zahtevali, da se ta kmetu-vinogradniku prizadeta krivica takoj odpravi.

Olje se podraži. Iz Dalmacije poročajo, da se je olivno olje za 300 odstotkov podražilo,

Cena pšenice bo padla. V Indiji in Avstraliji prično z žetvijo prihodnji mesec. Dovoljeno je, da se sme iz Indije izvoziti 400.000 ton pšenice. Avstralsko žito se spravi na trg meseca decembra. Tudi v Kanadi so pridelali pšenice skoraj 100 milijonov bušelnov več kot lani.

Trgovina z volno, lanom in kožami je v naši državi prosta.

Uvoz luksuznih predmetov je ministerstvo zopet dovolilo, toda plačati bo treba izredno visoko carino.

Cene krompirja in mleka na Češkem. Češkoslovaška vlada je določila cene krompirju z 42 kronami za 100 kg in mleku z 2 kronama za liter. Treba pa je vedeti, da se dobi za 100 kron 166 naših.

Carinski dohodki. Od pričetka leta pa do konca meseca septembra se je plačalo v naši državi za uvoženo in izvoženo 233.817.774,79 srebrnih dinarjev carine. Medtem ko so carinski dohodki meseca januarja t. l. znašali 16 in pol milijona srebrnih dinarjev, izkazujejo za september že svoto od 42.584.773 srebrnih dinarjev. Največ carine septembra meseca za uvoženo blago se je plačalo v

beograjskem savskem pristanišču in sicer okroglo 3 milijone srebr. din., najvišjo postavko za izvoz pa izkazuje obmejna carinarnica v donavskem pristaniškem mestu Baji s 3.607.540 srebr. din. Vse druge carinarnice daleko zastajajo za naštetima dvema. Že iz teh postavk se zamore razvideti velikanska važnost vodnih cest za trgovino, posebno v sedanjih časih vsesplošnih železniških kalamitet. V Ljubljani se je plačalo v imenovanem mesecu pri uvozu 767.465 in pri izvozu 185.301 srebr. din. V Mariboru pri uvozu 503.092, pri izvozu pa 1.860.061 srebr. din., v Celju pa 109.598 srebr. din. pri uvozu, na izvoznem blagu pa Celje ne izkazuje nikake postavke.

Trgovina z železnino na debelo. Trgovci z železnino na debelo so znižali cene in veljajo danes za vso Jugoslavijo naslednje temeljne cene za najvažnejše blago: železo v palicah 13-70 K za kg, cel vagon postavno jugoslovanska tovarna; železo v palicah v skladišču trgovca za vsako količino K 14-20 kg; žebliji in žice, temeljna cena 16-75 K za kg; železna žica, temeljna cena 16-50 K za kg; črna pločevina, temeljna cena 22 K za kg; pocinjena pločevina, temeljna cena 31 K za kg; konjske podkve 17 K za kg; svinec v kosih 25 K za kg; bodeča žica, pocinjena 25 K za kg; pocinjeni lonci za perilo 40 K za kg; strešna lepenka št. 1 180 K, št. 2 150 K, št. 3 130 K za 10 m². Na tržišču železnine je zavladala stagnacija vsled tega, ker konzument kupuje le najpotrebnejše. V zadnjem času se občuti vedno večji vpliv nemške industrije, ki je začela iztiskati avstrijsko in češko blago. Naša domača železna industrija zamore v nekih vrstah blaga zadostiti celi naši potrebi, treba pa bo zaščitne carine. To blago je zlasti: valjano železo, žebliji, pločevina nad 1 mm, tračnice za ozek tir, ključavničarsko blago, okovi, pocinjena pločevina in lito železo. Naša letna produkcija v tej vrsti blaga se ceni na 500 do 600 milijonov kron ter je iz valutnih razlogov in zaradi znižanja pasivnosti naše trgovinske bilance potrebno, da se zaščiti s prohibitivnimi uvoznimi carinami.

Splitska zadružna banka ustanovi v Mariboru (Gosp. ul. 20) podružnico, ki prične poslovati početkom decembra.

Novo veliko sladkerno tovarno ustanovi francosko-belgijska finančna skupina v Dubravici blizu Beograda.

Cene žita na Francoskem. Bela pšenica prve vrste 100 frankov za 100 kg, oves 70-90 frankov, ječmen 70 frankov, bela moka 120 do 128 frankov za 100 kg. Če je to res in če primerjamo razmerje med krono in frankom, je jasno, da so cene žitu in moki pri nas neprimerno višje. Kje je vzrok?

Uvoz kapsljev za lovske puške in trakov za pisalne stroje je ministrstvo za finance dovolilo.

Povišane takse. Obenem z naredbo o draginjskih dokladah državnim uslužbencem je izšla naredba o povišanju taks in sicer: 1. za vse pismene rešitve upravnih oblasti od 2 na 5 din.; 2. za pritožbe na državni svet proti rešitvi ali delu katerikoli upravnih oblasti od 5 na 10 din., za pritožbe proti osebam od 3 na 6 din., za pritožbe na državni svet ali kasacijski urad od 5 na 10 din.; 3. pristojbine na vstopnice za gledališča, umetniške koncerte, poučna predavanja, umetniške, poučne in gospodarske razstave, večere in javne vaje gimnastičnih, sokolskih, orlovskih društev se plača taksa 10% od vrednosti vstopnice; za bioskope, šantane, kabarete, zabave, cirkuse, akrobatske, atletske, magijske, spiritistične predstave in panoptike, menažerije, razne druge razstave, panorame, fotoplastike in sploh prireditve, kjer se zbirajo ljudje zaradi zabave in razveseljevanja, se plača taksa 30% od vrednosti vstopnice; 4. vse ostale pristojbine, ki veljajo v omenjenih oblastvih, se poleg zvišanja po dosedaj obstoječih odredbah povišajo za 100%. Vse od 1. novembra 1920.

Uvoz žganja iz zasedene Dalmacije je dovolilo ministrstvo brez carine. S takimi olajšavami podpiramo le Italijane.